

УДК 796.371.134:372-008.13

ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ І ТЕХНОЛОГІЯ ЇЇ ПРОЕКТУВАННЯ

Тарас СЕМАНІШИН

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Анотація. Розглянуто можливість застосування технології проектування як основи програм навчання з валеології для майбутніх інструкторів із фізичного виховання дошкільних закладів освіти. Пропонується технологія розробки програми, яка враховує: 1) вибір пріоритетних напрямів, з яких може працювати дошкільний заклад освіти; 2) розробку проекту для реалізації пріоритетних напрямів 3) реалізацію проекту з урахуванням місцевих та організаційних умов; 4) аналіз результативності проекту на базі п'яти блоків критерійних оцінок.

Ключові слова: валеологія, технологія проектування, програма навчання, дошкільні освітні заклади.

Постановка проблеми та аналіз результатів останніх досліджень. Уведення розділу «Валеологія» у Програму фізичного виховання дошкільнят знову зробило актуальним підвищення потреби у спеціалістах фізичного виховання [1, 2, 7]. Їх професійна діяльність безпосередньо пов'язана із створенням здоров'язбережувального колективного середовища і формуванням валеологічної культури [3, 4].

Слід підкреслити, що впровадження валеологічних знань для дошкільнят вимагає від майбутнього спеціаліста інноваційного підходу [8]. Тільки інструктори з фізичного виховання (ФВ) можуть усвідомити таку необхідність, володіють організаційними ресурсами для розробки й реалізації цілісного інноваційного проекту розвитку валеологічної діяльності в дошкільних закладах освіти (ДЗО). Інакше, не зважаючи на цікаві ініціативи, активність педагогів і фахівців, часто виникає ситуація дублювання діяльності, нерационального використання виховних годин, збільшення навчального і професійного навантаження при низькій ефективності роботи в цьому напрямі [5, 6].

Вирішення цієї проблеми можливе в навчанні інструкторів із ФВ проектною діяльністю [1, 8]. Саме технологія проектування діяльності ДЗО в напрямку створення валеологічної культури молодого покоління повинна стати основним предметом навчання майбутніх інструкторів з ФВ, які забезпечують реалізацію цієї програми [2]. Своєю чергою чітке визначення цільової аудиторії, навчання предмета, визначення змісту навчання (технологія проектування в напрямку валеологічної діяльності) дозволять інтенсифікувати сам процес навчання, підсилити його ефективність [3, 4].

Мета роботи – вивчити принципи технології програмування валеологічної діяльності майбутніх інструкторів із фізичного виховання дошкільних закладів освіти.

Завдання дослідження:

1. Вивчити структуру і принципи реалізації проекту реалізації валеологічної освіти майбутніх інструкторів з фізичного виховання дошкільних закладів освіти.

2. Установити критерії оцінювання ефективності проекту розвитку валеологічної діяльності майбутніх інструкторів з фізичного виховання дошкільних закладів освіти.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань проводили аналіз наукової літератури з вивчення передового досвіду з технології проектною діяльності в різних галузях науки.

Результати дослідження. Виділення валеологічної діяльності, як предмета інтенсивного навчання інструкторів з ФВ та їх практичної діяльності, включає поетапне вирішення таких завдань: 1) діагностику ситуації і вибір пріоритетних напрямів, за якими може працювати ДЗО; 2) розробку самого проекту реалізації пріоритетних напрямів (визначення мети, завдань, методів, ресурсів і результатів проекту); 3) реалізацію проекту із врахуванням місцевих та організаційних умов; 4) аналіз результативності проекту.

Розглядаючи структуру кожного етапу і принципи його реалізації як предмет навчання інструкторів з ФВ у ДЗО, ми визначили, що на першому етапі діагностики ситуації і вибору пріоритетних напрямів, за якими працюватиме ВНЗ з підготовки інструктора ФВ у ДЗО, виділяються та аналізуються умови навчання, в яких він займатиметься. До таких умов можна зарахувати організаційні можливості закладів освіти, які можуть бути задіяні на партнерських умовах для реалізації проекту (наприклад, стадіони, басейни, спортивні майданчики або комплекси). До організаційних – вид установи (наприклад, міський чи сільський ДЗО), форму власності (муніципальна, автономні, приватні), оснащеність технічними засобами і спеціальними приміщеннями для занять, кадровий потенціал (наявність підготовлених фахівців: психологів і медичних працівників). Наприклад, для одного ДЗО проект розвитку валеологічної діяльності буде полегшений через наявність добре підготовлених кадрів, тому пріоритетом може стати реалізація комплексної роботи. А для іншого ДЗО необхідно мінімізувати завдання і насамперед, підготувати кадри. Для аналізу можна використовувати п'ять блоків критерійного оцінювання [2]:

I блок – валеологічна інфраструктура освітньої установи, містить такі параметри оцінювання: а) стан будівлі і приміщень ДЗО відповідно до гігієнічних нормативів; б) оснащеність кабінетів, спортивного залу, спортмайданчиків необхідним устаткуванням та інвентарем; в) наявність та оснащення медичного кабінету; г) наявність та оснащення їдальні; д) організація якісного харчування; е) необхідний (із розрахунку на кількість дітей) і кваліфікований склад фахівців, що забезпечує роботу з дітьми (медичні працівники, інструктори фізичної культури, психологи, логопеди тощо).

II блок – раціональна організація навчального процесу, містить наступні такі параметри оцінювання: а) дотримання гігієнічних норм і вимог до організації та обсягу навчального й позанавчального навантаження (домашні завдання) студентів на всіх етапах навчання; б) використання методів і методик навчання, адекватних віковим можливостям та особливостям студентів; в) введення будь-яких інновацій в освітній процес тільки під контролем фахівців; г) чітке дотримання всіх вимог до використання технічних засобів у навчанні (комп'ютер, аудіовізуальні засоби); д) раціональна й відповідна вимогам організація занять фізичної культури і занять активно-рухового характеру в ДЗО; е) індивідуалізація навчання (облік індивідуальних особливостей розвитку), робота за індивідуальними програмами у старших групах.

III блок – організація валеологічної роботи, містить такі параметри оцінювання: а) повноцінна й ефективна робота з дітьми всіх груп здоров'я, зокрема організація занять із дітьми, зарахованими за станом здоров'я до спеціальної медичної групи (СМГ); б) організація роботи груп коригувальної гімнастики; в) організація години активних рухів («година здоров'я»); г) організація динамічних фізкультхвилинок і фізкультпауз; д) створення умов та організація роботи спортивних секцій; е) регулярне проведення спортивно-оздоровчих заходів.

IV блок – просвітницько-виховна робота з дітьми, спрямована на формування цінності здоров'я і здорового способу життя. Блок містить такі параметри оцінювання: а) введення в систему роботи освітньої установи освітніх програм, спрямованих на формування цінності здоров'я і здорового способу життя; б) лекції (лекторії), бесіди, консультації по проблемах збереження і зміцнення здоров'я, профілактики шкідливих звичок; в) проведення «Днів здоров'я», конкурсів, свят; г) створення суспільної ради із здоров'я.

V блок – організація системи просвітницької і методичної роботи з педагогами, фахівцями і батьками. Блок містить такі параметри оцінювання: а) лекції, семінари, консультації, курси з різних питань зростання і розвитку дитини, його здоров'я, чинників, які позитивно й негативно впливають на здоров'я тощо; б) придбання необхідної наукової та методичної літератури; в) залучення педагогів і батьків до спільної роботи з проведення спортивних змагань, днів здоров'я, занять з профілактики шкідливих звичок тощо.

У результаті аналізу індикаторів в інструктора з ФВ повинна бути сформована об'єктивна картина наявності або відсутності певних напрямів для забезпечення валеологічної діяльності, що дозволить вибрати пріоритети. Проте при виборі пріоритетів слід врахувати, що відсутність інфраструктури в конкретній освітній установі не може розглядатися як головна

перешкода для реалізації цього напрямку роботи. У такому разі потрібно звернути увагу на можливу наявність інфраструктури в регіоні або місті й розглянути можливість взаємодії з іншими установами в цьому напрямі. Слід також відзначити, що найкритичнішою для реалізації програми валеологічної діяльності ДЗО часто стає не стільки відсутність власної інфраструктури, скільки недостатня кваліфікація кадрів з питань зміст і організації проекту валеологічної діяльності. Індикатори для проведення діагностичного аналізу мають різну значущість, при цьому кадровий потенціал має вирішальне значення.

На другому етапі, з урахуванням умов і вибраних пріоритетів визначається мета проекту валеологічної діяльності. Мета будь-якого проекту матиме загальний для всіх характер – створення здоров'я збереженого середовища й формування культури здоров'я. На основі мети визначаються завдання проекту. Слід зазначити, що вони в кожній освітній установі свої і визначаються вибраними на стадії аналізу пріоритетами.

Наприклад, якщо під час діагностики виявлено потребу підготовки студентів для валеологічної діяльності у ДЗО, це може стати одним із завдань, разом з іншими. Якщо під час діагностики виявлено й обґрунтовано необхідність створення власної інфраструктури для організації спортивно-оздоровчої роботи, слід позначити це також як спеціальне завдання. Безумовно, важливим завданням у таких проектах стане впровадження в навчальний процес спеціальних програм, які спрямовані на формування культури здоров'я, причому або у вигляді елективних курсів, або у вигляді інтеграції в різні освітні напрямки. Підкреслимо, що коректна й точна постановка завдань дозволяє визначити і прогнозувати можливі результати проекту на стадії його розробки. І лише після цього слід переходити до наступного проектного етапу – визначення методів реалізації.

Слід підкреслити, що методам або формам роботи у програмах навчання інструкторів з ФВ звично надається багато уваги. Проте методи не завжди відображають пріоритети, що адекватні завданням.

Визначення методів або форм роботи повинно відповідати технологічному принципу проектування «методи під завдання» [3]. Це означає, що асортимент, різноманітність, упровадження інноваційних методів повинно відповідати завданням. Наприклад, рішенням завдання формування культури здорового харчування може стати акція: «Концерт про здорове харчування». Але не секрет, що формування культури харчування вимагає систематичної роботи з батьками, дітьми, відповідної організації харчування в ДЗО, тому не може бути зведено до разової акції. Інший приклад невідповідності методів завданням, коли для вирішення завдання здорового способу життя дошкільнятам на заняттях пояснюють ліпідний і вуглеводний обмін чи роль мікроелементів, а також користь або шкоду різних дієт.

Разом з адекватними методами відповідно до завдань визначаються ресурси, які необхідні для реалізації проекту. На практиці багато проектів починаються із залучення засобів, і водночас, коли кошти одержані, часто виникає проблема їх раціонального використання. Треба відзначити, що багато проектів валеологічної діяльності не вимагають великих фінансових витрат, основними ресурсами є час і кваліфікація виконавців, оскільки основні завдання стосуються перегляду, аналізу, компонування виховних курсів, раціональної організації виховного процесу тощо. Саме це часто стає каменем спотикання в багатьох починах, а не наявність або відсутність басейнів, кімнат релаксації або медичних центрів.

Третій етап проектної діяльності – реалізація. Слід зазначити, що на цьому етапі інструктор з ФВ розподіляє обов'язки й контролює виконання запланованих завдань. Проте необхідно підкреслити, що ефективна реалізація проекту можлива тільки в одному випадку – якщо грамотно і кваліфіковано спрацюють попередні етапи розробки проекту, що рідко застосовується в конкретних умовах, робота з реалізації проекту передбачено стане імітацією, де будь-які акції відмінно закривають відсутність системної роботи. Тому саме аналітична і проектна підготовка (або її відсутність) дозволяють (або не дозволяють) отримати результати. А сама поетапна технологія проектування дозволяє на четвертому етапі забезпечити оцінювання ефективності й результативності проекту валеологічної діяльності як відповідність або невідповідність поставленим завданням.

Висновок. Технологія проектної діяльності, дозволяє цілісно і системно на основі об'язкового аналізу сформувані пріоритети, завдання та адекватний комплекс заходів їх реалізації для створення здоров'язбережнього середовища й формування культури здоров'я дітей. У зв'язку з цим, технологія проектування валеологічної діяльності є важливим компонентом у програмах навчання інструкторів з ФВ ДЗО як умова реалізації створення валеологічної культури в підростаючого покоління на практиці.

Перспективи подальших досліджень полягають у перевірці на практиці дієвості й ефективності програм валеологічної освіти майбутніх інструкторів з фізичного виховання дитячих закладів освіти.

Список літератури

1. Астрейко Е. С. Оценка эффективности разработанной методики формирования системы инновационных умений будущих педагогов / Е. С. Астрейко // Веснік МДПУ. – 2005. – № 1(12). – С. 104–110.
2. Бакланова Г. А. Формирование готовности будущего инструктора ФВ к использованию цифровых образовательных ресурсов: структура и направления / Г. А. Бакланова // Мир науки, культуры, образования. – 2011. – № 3. – С. 194 – 196.
3. Безруких М. М. Школьные и семейные факторы риска, их влияние на физическое и психическое здоровье детей / М. М. Безруких // Вестник практической психологии образования. – 2011. – № 1. – С. 16 – 21.
4. Безруких М. М. Здоровье сберегающая программа дошкольных учебных заведений / М. М. Безруких. – М. : МГПИ, 2008. – 222 с.
5. Жадько Н. В. Технологические принципы и структура разработки программы интенсивного бизнес обучения (тренинга) / Н. В. Жадько // Альма Матер. – 2011. – №4. – С. 35 – 42.
6. Компетентностный подход в педагогическом образовании / под ред. В. А. Козырева, Н. Ф. Радионовой. – СПб. : РГПУ им. А. И. Герцена, 2004. – 324 с.
7. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева [и др.] – М. : Академия, 2001. – 422 с.
8. Цыркун И. И. Инновационное образование педагога: на пути к профессиональному творчеству / И. И. Цыркун, Е. И. Карпович. – Минск : БГПУ, 2006. – 311 с.

ПРОГРАММА ПОВЫШЕНИЯ УРОВНЯ ВАЛЕОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ФИЗИЧЕСКОМУ ВОСПИТАНИЮ ДОШКОЛЬНИКОВ И ТЕХНОЛОГИЯ ЕЕ ПРОЕКТИРОВАНИЯ

Тарас СЕМАНИШИН

Прикарпатский национальный университет имени В. Стефаника

Аннотация. Рассматривается возможность использования технологии проектирования как основы программ обучения по валеологии для инструкторов физического воспитания в дошкольных образовательных заведениях. Предлагается технология разработки программы, которая включает: 1) выбор приоритетных направлений, по которым могут работать дошкольные образовательные заведения; 2) разработку проекта для реализации приоритетных направлений; 3) реализацию проекта с учётом местных и организационных условий; 4) анализ результативности проекта на основе пяти оценочных блоков.

Ключевые слова: валеология, технология проектирования, программа обучения, дошкольные образовательные заведения.

**PROGRAM OF VALEOLOGICAL
OF FUTURE SPECIALISTS ON PHYSICAL EDUCATION OF PRESCHOOLBOYS
AND TECHNOLOGY OF ITS PLANNING**

Taras SEMANYSHYN

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Abstract. The possibility of planning technology use as the basis for training programs designing according to valeology for future intruchors in physical education of pre-school educational institution is examined. Program development technology is proposed, takes into account 1) selection of areas according to which pre-school educational institution can be run; 2) project development for priority areas implementation; 3) project implementation taking into account local and institutional conditions; 4) analysis of project impact on the basis of five blocks of evaluation rating.

Key words: valeology, planning technology, program of studies, preschool educational institutions.